

Varčna in učinkovita raba energije: razpršimo meglo

Vse, kar ste želeli vedeti, pa si niste upali vprašati,
o evropskem prvem energetskega viru

marec 2011

Publikacijo je pripravil Climate Action Network Europe. Pri pripravi sta pomoč nudila Stefan Scheuer in Matthieu Ballu iz Stefan Scheuer Consulting.

www.stefanscheuer.eu

Za vprašanja v zvezi s publikacijo se lahko obrnete na:

Erica Hope

erica@caneurope.org

Tel. +32 (0)2 894 46 71

Climate Action Network-Europe

Rue d'Edimbourg 26, 1050 Bruselj, Belgija

www.climnet.org

Slovensko izdajo publikacije je pripravil:

Focus, društvo za sonaraven razvoj

Maurerjeva 7, 1000 Ljubljana

Tel.: 01 5154080

info@focus.si

www.focus.si

Varčna in učinkovita raba energije: razpršimo meglo

Vse, kar ste želeli vedeti, pa si niste upali vprašati,
o evropskem prvem energetskega viru.

POGOSTA VPRAŠANJA O VARČEVANJU Z ENERGIJO

Uvod	5
Slovarček	6
Vprašanja in miti	8
1. Kaj je učinkovita raba energije in kaj so prihranki energije?	8
2. Bo raba energije zaradi večje učinkovitosti avtomatično padla?	10
3. Kaj je 20 % cilj EU za učinkovito rabo energije in kako ga lahko merimo?	11
4. Ali ne bo zmanjševanje rabe energije škodovalo blaginji Evrope?	13
5. Ali dosegamo 20 % cilj?	15
6. Zakaj je zavezujoč cilj tako pomemben? Ali ni res, da prihranke energije zagotavljajo ukrepi, ne pa cilji?	16
7. Ali ni varčevanje z energijo stvar držav članic, ne pa EU?	19
8. Zakaj se truditi s promocijo energetske učinkovitosti? Če je tako čudovita, bo tako ali tako zagotovljena.	20
9. Učinkovita raba energije je kot materinstvo in jabolčna pita - vsi ju imajo radi!	22

UVOD

‘Energetska učinkovitost je bila del evropskega energetskega programa več kot 30 let. Kljub temu nam v tem času ni uspelo narediti nobene pomembne strukturne spremembe. 20 % cilj za energetska učinkovitost predstavlja veliko skrb.’

govor komisarja Oettingerja na deležniški konferenci za pripravo energetske strategije za 2011-2020
Bruselj, 30. september 2010

Energetska učinkovitost in varčevanje z energijo se že dolgo časa izpostavljata kot načelni in priljubljeni rešitvi v političnih razpravah, še posebej v zvezi s podnebnimi in energetskimi cilji. Ni bilo govora, predstavitev ali ozadja za politike, ki se ne bi sklicevali na pomembnost energetske učinkovitosti. Kažipot za preobrazbo Evropske unije v konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050, ki ga je objavila Evropska komisija, se močno zanaša na to, da bodo energetska prihranki Evropo postavili na pravo pot za doseganje 80 – 95 % cilja zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov do 2050¹.

Vseeno pa ostaja gromozanski razkorak med navideznim navdušenjem za energetska učinkovitost kot konceptom, in prepričanjem, da je treba nekaj narediti tudi v praksi. Pri trenutni stopnji napredka bo Evropa ostala zaskrbljujoče daleč od poti za doseganje cilja za zmanjšanje rabe primarne energije za 20 % do 2020².

Veliko razlag obstaja za tako počasen napredek, vendar pa je ključni faktor presenetljivo visoka raven nedoločnosti, nerazumljivosti in zmede na področju politike učinkovite in varčne rabe energije. Kot boste lahko ugotovili iz izjav in navedkov v pričujočem besedilu, je takšna nejasnost srž izjav odločevalcev, ki bi morali EU voditi proti zmanjšani porabi energije.

Leto 2011 je pomembno za EU politiko na področju varčne in učinkovite rabe energije, saj je bil v začetku marca objavljen nov Načrt za energetska učinkovitost, ki mu bodo sledili še predlogi zakonodaje. Osredotočenost na varčno in učinkovito rabo energije je močnejša kot kadarkoli prej, krepki pa se tudi spoznanje, da je optimalna raba energije ključen element za prehod Evrope v nizkoogljično družbo, ki z viri ravna učinkovito.

Pričujoči dokument je hitri vodič, s pomočjo katerega želimo pojasniti področje varčne in učinkovite rabe energije. Obenem pomaga pojasniti prevladujoče mite in nesporazume, ki ovirajo napredek razprave. Upamo, da bomo tako vsaj malo pripomogli k nastanku celovitega in delujočega okvirja za zmanjšanje rabe energije.

¹ COM(2011) 112/4: Komunikacija Komisije o Kažipotu za preobrazbo Evropske unije v konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050, marec 2011.

² V primerjavi s projekcijami za primarno porabo energije pri poslovanju kot običajno. Glej poglavje 3.

SLOVARČEK

Pomembni izrazi in definicije

ENERGETSKA UČINKOVITOST:

Opisuje odnos med rezultatom in vložkom v energetska enota. Rezultat lahko definiramo bodisi na široko, kot npr. BDP, bodisi zelo ozko, kot npr. svetloba iz električne svetilke. Tako lahko na primer učinkovito siljalo definiramo kot tisto, ki največjo možno količino energije pretvori v svetlobo, ne pa v toploto. Energetska učinkovito gospodarstvo je tisto, ki dobi največjo možno energetska storitev iz primarne energije. Direktiva o energetskih storitvah sprejema zelo široko definicijo učinkovitosti, ki vključuje tudi vedenjske poglede³, kot na primer zamenjava prevoznega sredstva ali zmanjšanje potovalne razdalje. To pomeni, da se učinkovitost lahko izboljša bodisi skozi tehnološke ukrepe bodisi s spremembo navad.

ENERGETSKA INTENZIVNOST:

Opisuje količino energije, ki se porabi za določen gospodarski rezultat. Energetska intenzivnost v primerjavi z BDP je pogosto uporabljen indikator za primerjavo nacionalnih gospodarstev. Kitajska si je, na primer, zadala cilj zmanjšanja energetske intenzivnosti za 20 % za obdobje 2006-2010, za naslednja petletna obdobja pa bodo na voljo novi načrti. V letu 2006 je bila energetska intenzivnost Kitajske 1046toe/M€ (za EU in ZDA sta primerljiva podatka 169 toe/M€ in 267 toe/M€)⁴.

VARČEVANJE Z ENERGIJO:

Direktiva o energetskih storitvah definira varčevanje z energijo kot zmanjšano rabo energije, ki nastane zaradi ukrepov za izboljšanje učinkovitosti. To pomeni, da je varčevanje z energijo izraženo v višini prihranka, ki je neodvisen od razvoja izhodišča. Evropski cilj za varčevanje z energijo v višini 20 % pa je definiran drugače in sicer napram določeni izhodiščni osnovi. Ta cilj predstavlja namreč nekakšno zgornjo omejitev za porabo energije do leta 2020 in zato ni nujno, da se doseže z ukrepi za izboljšanje učinkovitosti, temveč lahko k doseganju cilja pripomorejo tudi strukturne spremembe.

PRIMARNA ENERGIJA:

Energija pred pretvorbo, kot na primer surova nafta, premog ali uran.

KONČNA ENERGIJA:

Mera koristne energije. Gre za energijo, ki jo porabijo končni porabniki, kot so na primer gospodinjstva ali industrija. Konverzijski faktorji oz. faktorji pretvorbe med primarno in končno energijo so različni glede na energent: pri pretvorbi nafte potrebujemo za izdelavo 1 enote bencina kar 1,4 enote nafte, medtem ko je ta faktor pri pretvorbi premoga ali urana v elektriko še višji. Pri pretvorbi vetrne ali sončne energije v elektriko je ta faktor 1, saj energijo vetra in sonca izkoristimo 100 % in ne pride do neizrabljene primarne energije. Končna energija se lahko prevede v primarno energijo s pomočjo realnih faktorjev, lahko pa uporabimo tudi določene povprečne EU faktorje (2 – 2,5 za elektriko in 1,2 za toploto).

ENERGETSKA STORITEV:

Fizična korist ali storitev, ki jo dobimo s porabo energije, npr. ogrevanje domov, mobilnost, delovanje računalnika.

DELITEV NAPORA:

Opisuje pristop k delitvi napora za doseganje skupnega cilja, kot na primer pri zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov. Napor se lahko razdeli med državami članicami, med sektorji ali celo med podjetji. Obstaja veliko možnih poti za delitev napora, glede na ekonomske, okoljske ali družbene kriterije, ali pa enakopravna delitev med vsemi.

³ Direktiva 2006/32/ES o o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah, čl.3(c).

⁴ Vir: Eurostat.

VPRAŠANJA IN MITI

1. KAJ JE UČINKOVITA RABA ENERGIJE IN KAJ SO PRIHRANKI ENERGIJE?

“Komisar je zelo jasno in točno izrazil, kako zapleteno je opisati koncept učinkovite rabe energije: kaj natančno to je?”

Herbert Reul, član Evropskega parlamenta, Strasbourg, 14. december 2010

Zmanjševanje rabe energije je najpreprostejši in najcenejši način zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov, ob hkratnem zagotavljanju milijardnih prihrankov za potrošnike in javne proračune, ustvarjanju lokalnih delovnih mest, izboljševanju energetske varnosti in konkurenčnosti evropskih podjetij.

Rabo energije lahko zmanjšamo (prihranki energije) bodisi z zmanjšanjem gospodarske aktivnosti, bodisi z izboljšanjem učinkovitosti te aktivnosti – t.j. z uporabo manj energije za enak uporaben rezultat. Z drugimi besedami: z odpravljanjem odpadka oz. izogibanjem nepotrebnih rabi energije.

To lahko dosežemo z izboljšavami v tehnični učinkovitosti izdelkov ali procesov – npr. v elektranah, pralnih strojih, avtomobilih ali stavbah, ki zagotavljajo več električne energije, opranega perila ali udobja za enoto energije, ki jo porabijo. Lahko je tudi rezultat spremembe obnašanja ali strukturne spremembe, kot npr. ugašanje luči v sobah, ki jih ne uporabljamo, ali pa izboljšano prostorsko načrtovanje, ki zmanjšuje razdalje, ki jih posameznik prepotuje do službe: spremembe, ki ne pomenijo nujno zmanjšanje življenjskega standarda, a vseeno zmanjšujejo rabo električne energije ali goriva v prometu.

Možnosti za zmanjšanje razmetavanja z energijo najdemo v celotni verigi zagotavljanja in rabe energije, v vseh gospodarskih dejavnostih in v našem vsakodnevnem življenju ter pri vseh vrstah goriv. Na primer:

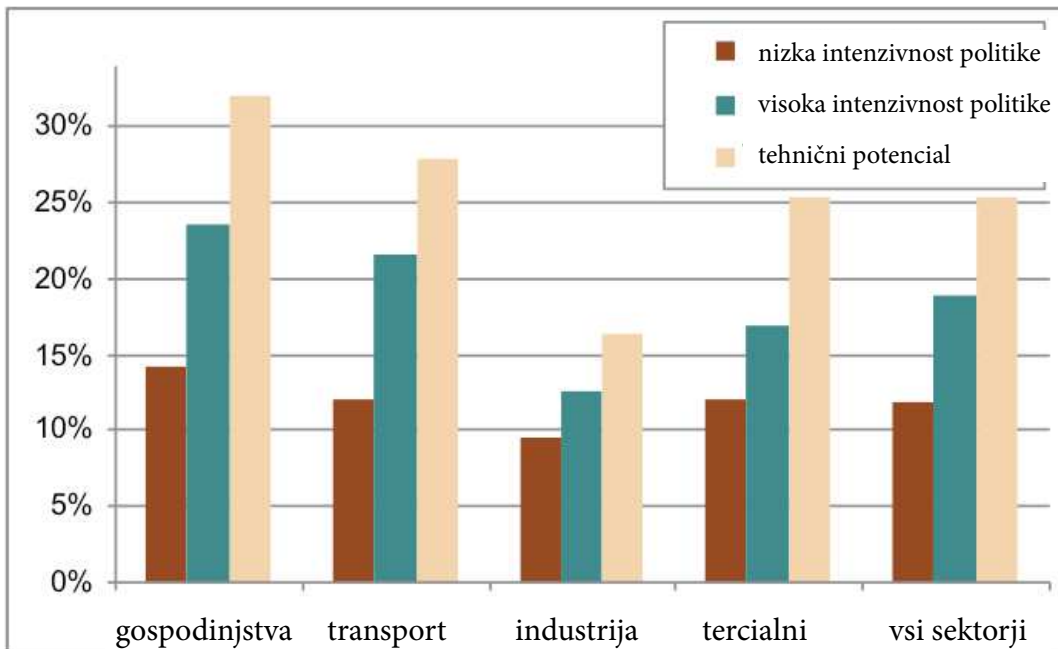
- Podjetje se lahko izogne razmetavanju z energijo z uporabo bolj učinkovitih naprav ali oblik prevoza, z zmanjševanjem potreb po ogrevanju in hlajenju svojih prostorov, ali pa z optimizacijo svojih operativnih procesov. Predelovalna industrija lahko energijo prihrani s povečanjem učinkovitosti svojih procesov.
- Zasebni potrošniki prihranijo energijo z izolacijo svojih domov, rabo bolj učinkovitih naprav, povečanjem učinkovitosti potovanj, kot npr. z zmanjšanjem razdalje med službo in domom ali z rabo javnega prevoza.
- Javna uprava lahko energijo prihrani s povečanjem učinkovitosti lastnih stavb in podjetij, z javnim naročanjem bolj učinkovitih izdelkov in storitev ter s pomočjo potrošnikom in podjetjem pri povečanju učinkovitosti rabe energije. To ima lahko različne oblike (glej Okvir).

Vlade lahko pomagajo promovirati večjo učinkovitost z reguliranjem, spodbujanjem in načrtovanjem prostora ter prometnih sistemov. Sprejete so bile ali bi lahko bile različne politike, vključno z naslednjim:

- tržni mehanizmi in standardi za spodbujanje najbolj učinkovite pretvorbe primarne energije v uporabno obliko (elektriko, toploto, pogonska goriva) in njenega prenosa in distribucije do končnih uporabnikov;
- minimalni standardi učinkovitosti za izdelke, procese, stavbe in vozila, in shema označevanja za usmerjanje potrošnikov k najbolj učinkovitim modelom;
- finančne spodbude: posojila ali subvencije za investicije v ukrepe učinkovite rabe energije, bonus/malus sheme za avtomobile ali naprave, progresivne cene rabe energije in davčne olajšave za učinkovite izdelke oz. višji davki za energetske neučinkovite izdelke;
- razvoj trga energetskih prihrankov: sheme za reguliranje in obveznosti energetskega sektorja, ki spodbujajo energetska podjetja k zagotavljanju storitev, ki vodijo k prihrankom energije pri njihovih strankah (npr. svetovanje, energetske preglede, dobava opreme);
- cilji za posamezne sektorje ali prostovoljni dogovori med podjetji;
- ozaveščanje in informiranje: javne kampanje, izobraževalni programi za gradbenike, inštalaterje ali javne uslužbence, itn.

Raba energije v stanovanjskem, terciarnem in transportnem sektorju skupaj predstavlja več kot 2/3 rabe končne energije v EU. Glede na nedavne ocene⁵ je v teh sektorjih stroškovno učinkovitega potenciala prihrankov energije za 21 % do leta 2020. Ekonomski potencial je nekoliko nižji v industriji, zaradi večjih izboljšav, ki so se zaradi rasti stroškov energije že izvedle.

Naslednja slika prikazuje potencial prihrankov energije do 2020 po sektorjih v 27 državah članicah EU⁶.

⁵ Fraunhofer ISI et al, Študija potencialov za energetske prihranke, 2009.

⁶ SEC(2011) 277 končno: Ocena vpliva Načrta za energetske učinkovitost, Evropska komisija, marec 2011.

2. BO RABA ENERGIJE ZARADI VEČJE UČINKOVITOSTI AVTOMATIČNO PADLA?

Kratek odgovor je "ne". Povečanje učinkovitosti, s katero se energija porablja, ne zagotavlja, da bo absolutna raven rabe energije padla. Če potrošnja in proizvodnja v gospodarstvu naraščata hitreje kot se povečuje učinkovitost, bo raba energije še naprej naraščala, čeprav počasneje kot bi brez izboljšav v učinkovitosti. In res je, da razvoj naših gospodarskih dejavnosti v želji po rasti avtomatično vodi k novim oblikam rabe energije – večji avtomobili, večji TV zasloni, več poletov.

Lahko se tudi zgodi, da sami ukrepi v učinkovito rabo energije povzročijo novo rabo energije, s tem ko se na njihov račun prihranjen denar na enem področju porabi za drugo dejavnost, ki potrebuje energijo. Npr. gospodinjstvo lahko prihranke zaradi izboljšanja učinkovitosti ogrevalnega sistema porabi za nakup novega televizorja ali za odhod na počitnice, ali pa podjetje prihranke zaradi nižjih stroškov energije vложи v dodatno oglaševanje in proizvodnjo, ki bo vodila k povečanju rabe energije (npr. povečanje števila in rabe TV sprejemnikov na gospodinjstvo). Oseba se lahko odloči tudi, da se bo z avtomobilom vozila več, ker je njegovo vzdrževanje cenejše (zaradi večje učinkovitosti pri porabi goriva).

Dejstvo je, da ta argument kritiki velikokrat uporabijo za zmanjšanje pomena politik za učinkovito rabo energije kot takih, češ 'Kakšen smisel ima povečevanje energetske učinkovitosti, če ta vodi k novi rabi energije?'

Obstoj teh potencialnih povratnih učinkov ne pomeni, da ni smiselno izboljšati energetske učinkovitosti. Nedavne študije so namreč pokazale, da je za gospodinjstva povratni učinek omejen na 10 do 30 % skupnih prihrankov v OECD državah⁷. Potencialni povratni učinki tako lahko sicer zmanjšajo čisti vpliv politik za učinkovito rabo energije, ne pomenijo pa, da so te politike brezpredmetne.

Je pa res, da zgolj izboljšave v tehnični učinkovitosti izdelkov ali procesov po vsej verjetnosti ne bodo zadostovale za izravnavo povečanega povpraševanja, ki je posledica v rast usmerjenih gospodarskih odločitev. Učinkovita raba energije je potrebno orodje, a ne bo zagotovila trajnega zmanjševanja rabe energije in izpustov toplogrednih plinov. To zahteva širok pristop, osredotočen na absolutne prihranke energije, ki presegajo zgolj tehnične izboljšave, in vključuje spremembe obnašanja, ozaveščenost potrošnika in razvoj trga za energetske storitve.

⁷ Povratni učinki ukrepov energetske učinkovitosti: kako jih ublažiti? v Ademe & vous, 5. maj 2010.

3. KAJ JE 20 % CILJ EU ZA UČINKOVITO RABO ENERGIJE IN KAKO GA LAHKO MERIMO?

Kljub pogostim nejasnim referencam s strani politikov, je 20 % cilj EU za učinkovito rabo energije v resnici cilj energetskega prihranka: t.j. cilj za absolutno zmanjšanje rabe energije v Evropi. To je jasna mera, napredek, ki se ga da z lahkoto spremljati s podatki uradne statistike, npr. Eurostata. Kljub ponavljajočim se pozivom številnih deležnikov, da postane ta cilj zavezujoč, še vedno ni.

Leta 2005 je dokument Evropske komisije "Delati več z manj"⁸ predlagal, da lahko EU na stroškovno učinkovit način zmanjša 20 % rabe primarne energije⁹ glede na projekcije do leta 2020. Na podlagi tega pristopa je bil leta 2007 postavljen cilj glede na fiksno izhodišče¹⁰. To izhodišče so bile projekcije rabe energije za 2020, predstavljene s strani Evropske komisije, ki so znašale blizu 2.000 Mtoe¹¹.

20% cilj prihrankov energije je torej potrebno razumeti kot določeno maksimalno rabo primarne energije v Evropi v letu 2020, v višini 1.600 Mtoe, kar predstavlja 14 % manj od porabe v letu 2005. Iz tega izhaja, da se je potrebno izogniti rabi 400¹² Mtoe energije (glej številke na naslednji strani).

Ko so evropski voditelji leta 2007 sprejeli cilj za varčno rabo energije, so se hkrati zavezali zmanjšati izpuste toplogrednih plinov EU za 20 %¹³ glede na raven iz leta 1990 in doseči cilj 20 % deleža obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2020. Na podlagi te zaveze sta postala cilja zmanjšanja izpustov in obnovljivih virov energije zavezujoča, ne pa tudi cilj energetskega prihranka. To pomeni, da odgovornost za doseg cilja energetskega prihranka in odgovornost v primeru nedoseganja cilja nista definirani.

Evropski parlament, tako kot tudi številni drugi odločevalci in deležniki, so večkrat pozvali k postavitvi zavezujočega¹⁴ cilja za energetske prihranke, da bi s tem ustvarili potrebne zaveze vlad, da sprejmejo potrebne ukrepe, dodelijo potrebna sredstva in razvijejo potrebne korake za energetske prihranke. Kljub temu do danes pozivi ostajajo neuslišani in cilj še ni postal zavezujoč, saj države članice vztrajajo da ne želijo in ne potrebujejo zavezujočih ciljev¹⁵.

⁸ Zelena knjiga o energiji: Delati več z manj, COM(2005) 265.

⁹ Primarna energija je surov vir, ki se uporabi za proizvodnjo uporabne energije, kot na primer premog, uran ali nafta. Porabo lahko zmanjšamo z zmanjšanjem izgub v pretvorbi, prenosu ali končni porabi.

¹⁰ 7224/1/07 REV 1: Sklepi predsedstva za Evropski svet 8. in 9. marca 2007. Ta cilj je bil ponovno potrjen v letu 2010 na junijskem zasedanju Evropskega sveta (17/6/2010 Nr: EUCO 13/10).

¹¹ Milijon ton naftnega ekvivalenta.

¹² Uradna številka Evropske komisije je 368 Mtoe, ker je neenergetska poraba primarne energije (npr. raba nafte za izdelavo plastike) izključena.

¹³ Evropska komisija trenutno ocenjuje možnost povečanja cilja za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Premik na 30 % cilj odprto podpira nekaj držav članic in veliko drugih deležnikov, med njimi tudi CAN-Europe.

¹⁴ Poročilo Evropskega parlamenta o reviziji Akcijskega načrta za energetske učinkovitost (2010/2107(INI)), 15. december 2010.

¹⁵ Sklepi prometno-energetskega sveta 28. februarja 2011.

“Zavezujoči cilji? V primerjavi s čim?”

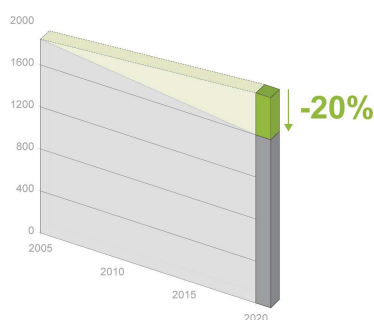
Paul Magnette, belgijski minister za energijo. Tiskovna konferenca ob koncu zasedanja Sveta za promet, telekomunikacije in energijo, 3. december 2010, Bruselj

Eden najbolj pogostih argumentov proti zavezujočemu cilju za energetske prihranke se glasi: “Ne moremo meriti nečesa, kar ni bilo porabljeno. In česar ne moremo meriti, ne moremo upravljati, kaj šele postaviti kot predmet pravnih zavez.”

Res je, da so potrebne posebne metodologije za oceno energetskih prihrankov, ki jih posamezni ukrepi ali politike lahko zagotovijo. Vendar, če evropski cilj razumemo pravilno, je jasno, da lahko napredek pri doseganju cilja spremljamo s primerjanjem primarne rabe energije v vsakem trenutku in fiksnega izhodišča projekcij brez ukrepov (te podatke že zbirajo uradni organi). Če primerjamo primarno porabo z določeno omejitvijo na ravni EU, zelo lahko ugotovimo, ali se premikamo proti cilju (ali v nasprotni smeri).

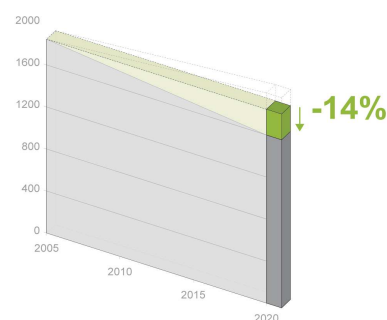
1.

štirje načini za izražanje 20 % cilja za energetske prihranke

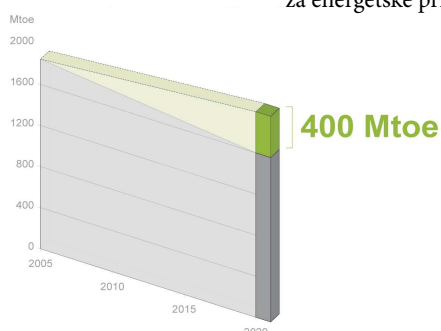
2.

štirje načini za izražanje 20 % cilja za energetske prihranke

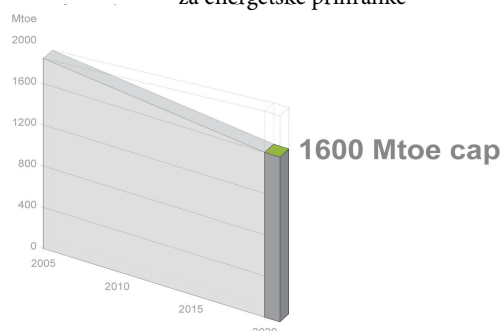
5.

štirje načini za izražanje 20 % cilja za energetske prihranke

4.

štirje načini za izražanje 20 % cilja za energetske prihranke

Štirje načini za izražanje 20 % cilja za energetske prihranke:

1. 20 % zmanjšanje glede na projekcije rabe energije za leto 2020.
2. Absolutno zmanjšanje v primerjavi z določenim izhodiščem (raba energije v 2005).
3. 400 Mtoe zmanjšanja v primerjavi s projekcijami rabe energije za 2020.
4. Vnaprej določena maksimalna zgornja meja (cap) rabe energije za leto 2020.

4. ALI NE BO ZMANJŠEVANJE RABE ENERGIJE ŠKODOVALO BLAGINJI EVROPE?

“Povečanje energetske učinkovitosti je dobro; vendar je zmanjševanje rabe energije nevarno, ogroža našo gospodarsko rast.”

Alejo Vidal-Quadras, član Evropskega parlamenta, Bruselj, 30. september 2010

Ne, v resnici drži ravno nasprotno. Evropa se trenutno sooča z visoko stopnjo strukturne brezposelnosti, ko mora vedno manj zaposlenih nositi rastoče stroške zdravstva in pokojnin ter naraščajoče stroške okoljskih škod. Soočamo se z naraščajočo odvisnostjo od uvoza energije in izgubljanjem konkurenčnosti zaradi cenejše proizvodnje v drugih državah. Energetski prihranki so v središču novega modela pametne, trajnostne in vključujoče rasti naše blaginje.

Potreba po kvalificirani delovni sili za obnovo stavb ali inštalacijo boljših naprav pomeni nova, dolgoročna in lokalna delovna mesta. Evropska komisija je ocenila, da lahko z ukrepi, ki bi prihranili 20 % energije¹⁶, ustvarimo okoli 2 milijona novih delovnih mest. Študija Centralne evropske Univerze je za Madžarsko ugotovila, da lahko širok program celostne prenove stavb ustvari do 130.000 novih delovnih mest¹⁷.

Takšni nacionalni programi obnove stavb bi imeli tudi bistvene koristi za potrošnike v smislu povečanega udobja v bolj izoliranih domovih in prihrankov pri stroških energije. Ocenjeno je, da med 50 in 125 milijoni ljudi v Evropi živi v energetske revščini¹⁸, t.j. ne morejo zadosti ogrevati svojih domov zaradi previsokih stroškov. Leta 2008 je bilo 18 % gospodinjstev v Veliki Britaniji energetske revnih; ta številka je vztrajno naraščala po letu 2004, zaradi rasti cen energije¹⁹.

Evropa trenutno uvaža 50 % svoje energije. Glede na referenčni scenarij, ki ga je uporabila Evropska komisija za projiciranje razvoja ključnih ekonomskih parametrov, lahko uvozna odvisnost do leta 2020 doseže 62 %. Če bi dosegli EU cilj zmanjšanja rabe energije za 20 % do leta 2020 in bi bil ta neposredno preveden v zmanjšano odvisnost od uvoza fosilnih goriv, bi se ta odvisnost zmanjšala na 45 %²⁰.

V času, ko drugod po svetu postaja proizvodnja cenejša in boljša, in ko so cene nafte visoke in v naraščanju, je v interesu evropske industrije, da zmanjša stroške, kjer lahko. Večina ukrepov v prihranku energije, ki so jih identificirali energetski pregledi, je stroškovno učinkovitih, kar pomeni, da bodo podjetja prihranila denar na stroških energije z izvajanjem ukrepov, celo več, kot so stroški prvotne investicije.

Istočasno učinkovita raba energije nudi cel spekter poslovnih priložnosti. Visoke cene pomenijo, da poraba energije z izdelki postaja vedno bolj pomemben parameter za potrošnike. V nekaterih sektorjih, kot npr. bela tehnika ali električni motorji, so evropski proizvajalci odkrili to priložnost in razvili visoko učinkovite izdelke, vendar mora EU ukrepati hitro, da ne bo zaostala za drugimi velikimi državami proizvajalkami. Povečati mora povpraševanje po učinkovitih izdelkih in storitvah za energetske prihranke doma ter promovirati trajnosten, nizko-energetski življenjski slog. To bo izboljšalo domači trg za nove izdelke in storitve ter njihov položaj pri izvozu.

¹⁶ Načrt Evropske komisije za energetske učinkovitost, marec 2011.

¹⁷ Zaposlovalne prednosti energetske prenove stavb na Madžarskem, 3CSEP/CEU, avgust 2010.

¹⁸ “Naslavljanje energetske revščine v Evropi, projekt Evropska energetska revščina in energetska učinkovitost” (ADEME/IEE), september 2009.

¹⁹ Definicija energetske revščine v Veliki Britaniji je poraba 10 ali več % proračuna gospodinjstva za nujne energetske storitve (Oddelek za energijo in podnebje, VB).

²⁰ “Energetski prihranki 2020” (Ecofys/Fraunhofer), september 2010.

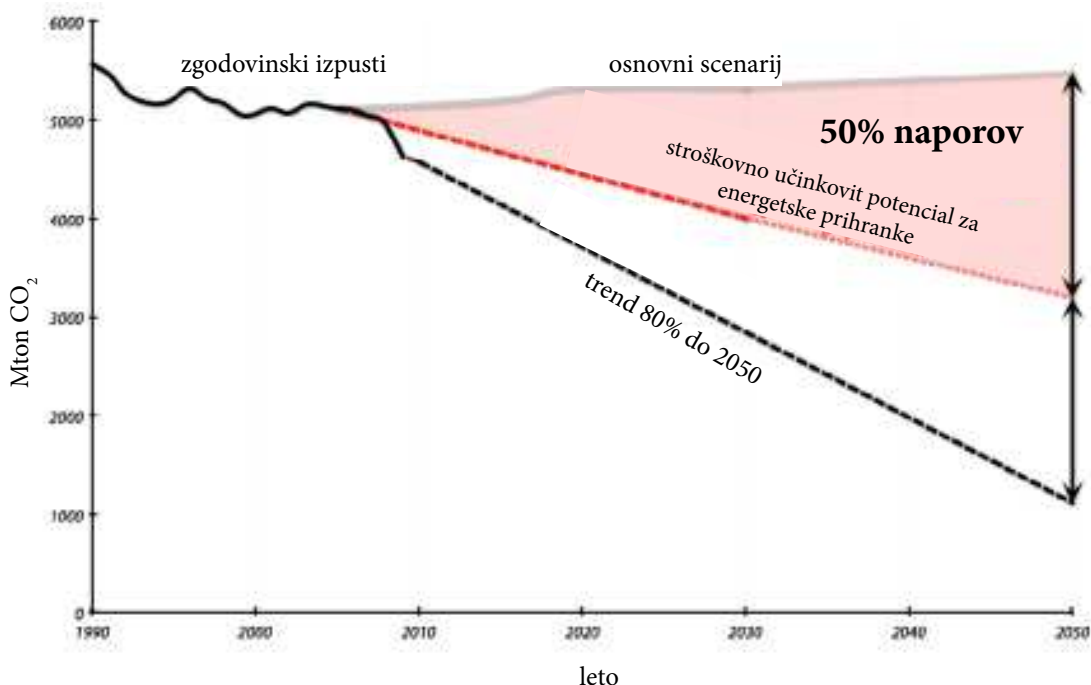
Energetski prihranki in varovanje podnebja

Grožnja konkurenčnosti evropskega in globalnega gospodarstva je nestabilno podnebje, ki je posledica visokih in naraščajočih izpustov toplogrednih plinov. Evropa se je zavezala izpuste toplogrednih plinov zmanjšati za 80 – 95 % do leta 2050, kot svoj pravičen delež potrebnih globalnih znižanj, ki bi nam realistično omogočala preprečiti veliko podnebno katastrofo. Doseganje teh zmanjšanj izpustov na cenovno dostopen in trajnosten način zahteva celotne energetske prihranke v čim krajšem času – če imamo v mislih da je 4/5 evropskih izpustov toplogrednih plinov povezanih s proizvodnjo energije (t.j. rafinerije nafte in proizvodnja elektrike in toplote) in njeno rabo.

Glede na dolgo življenjsko dobo številnih pomembnih investicij bo imela vsaka zamujena priložnost za zadostno vlaganje v energetske učinkovitost dolgoročne posledice. Npr., če je hiša zgrajena ali prenov-

ljena v skladu z nizkimi standardi energetske učinkovitosti, bo razmetavanje z energijo uklenjeno za nekaj desetletij. Od sedaj do leta 2050 sta le še dva investicijska cikla za številne industrijske in energetske objekte, zato je vitalnega pomena, da se vsak izmed njih maksimalno izkoristi za gradnjo objektov z najvišjo možno energetsko učinkovitostjo.

Včasih slišimo, da zaradi obstoja evropskega cilja zmanjšanja izpustov posebni ukrepi za učinkovito rabo energije niso potrebni. Vendar, ker lahko zmanjšanje izpustov dosežemo tudi z nekaterimi drugimi ukrepi (npr. z obnovljivimi viri energije), se ne moremo zanašati, da bodo sami po sebi spodbudili maksimalne prihranke energije. Še več, jasno je, da ukrepi za prihranke energije v resnici niso naša prva izbira. Obstajajo številne ovire za izkoriščanje tega 'nizko visečega sadeža', za naslavljanje katerih so potrebne ciljne politike in programi. To se ne bo spremenilo niti, če sprejmemo strožji cilj zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov.

Stroškovno učinkoviti ukrepi za varčevanje z energijo imajo velik potencial za doseganje podnebnih ciljev EU, tako do leta 2020, kot tudi do leta 2050.

Vir: "Energetski prihranki 2020" (Ecofys/Fraunhofer), september 2010.

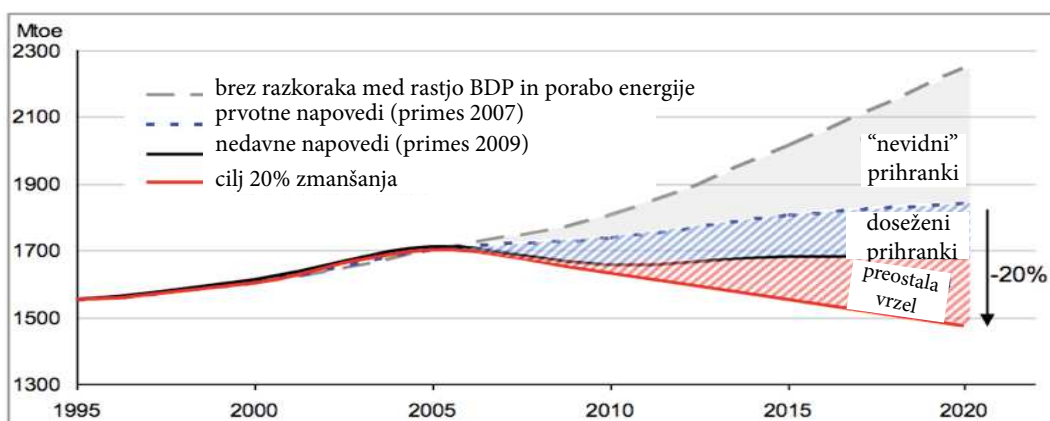
5. ALI DOSEGAMO 20 % CILJ?

Žal smo daleč od tega. Z besedami komisarja za energijo Guentherja Oettingerja:
“Če smo pri cilju 20 % deleža obnovljivih virov energije na lepi poti, da ga dosežemo, je cilj za učinkovito rabo energije daleč od tega, da bi bil dosežen.”

Komisar Oettinger, konferenca v Bruslju, 30. september 2010

Številni dokumenti Evropske komisije in študije drugih deležnikov, ki so bile objavljene septembra 2010, ugotavljajo, da bo 20 % cilj z veliko verjetnostjo zgrešen za polovico²¹. Nov Načrt za učinkovito rabo energije, ki ga je marca 2011 predstavila Evropska komisija, ugotavlja, da bo do leta 2020 doseženih le za 164 Mtoe prihrankov energije, namesto 368 Mtoe, ki predstavljajo 20 % cilj, t.j. približno 9 % prihrankov namesto 20 %. Te številke upoštevajo tako prihranke dosežene zaradi gospodarske krize, kot prihranke, ki so posledica politik, ki so jih EU in države članice sprejele za zmanjšanje rabe energije.

Spodnja slika²² prikazuje razvoj in projekcije primarne rabe energije v EU do leta 2020. ‘Nevidni prihranki’ se nanašajo na izboljšave v učinkovitosti izdelkov in procesov, brez katerih bi bil v rast usmerjeni trend za večjo rabo energije še višji.

Neuspeh pri doseganju 20 % cilja bi predstavljal resnične izgube na številnih frontah Evrope (glej Okvir).

Koristi doseganja 20 % prihrankov

Glede na nedavno študijo, ki sta jo izvedla Ecofys in Fraunhofer, je EU trenutno na poti k doseganju približno polovice 20 % cilja energetske prihrankov. Če bi dosegli celoten cilj bi:

- zmanjšali stroške za energijo za €78 milijard letno;
- ustvarili 2 milijona kvalitetnih novih de-

- lovni mest;
- odpravili potrebo po postavitvi novih enot za proizvodnjo električne energije, ki je enaka 160 termoelektrarnam na premog;
- povečali energetske varnost in zanesljivost z zmanjšanjem uvozne odvisnosti za do 20 %;
- izboljšali globalno konkurenčnost Evrope s spodbujanjem raziskav in razvoja in zmanjšanjem stroškov za energijo.

²¹“Energetski prihranki 2020” (Ecofys/Fraunhofer), september 2010.

²² Ocena vpliva Načrta za energetske učinkovitost, Evropska komisija, marec 2011.

6. ZAKAJ JE ZAVEZUJOČ CILJ TAKO POMEMBEN? ALI NI RES, DA PRIHRANKE ENERGIJE ZAGOTAVLJAJO UKREPI, NE PA CILJI?

“Vprašanje ni samo, ali bi pomagalo, da bi 20 % cilj postal obvezujoč. Vprašanje je tudi, kaj mislimo z 20 % prihrankov, kje jih lahko najboljše dosežemo, katera orodja rabimo na ravni EU, in kako lahko dosežemo več.”

Komisar Oettinger, konferenca deležnikov v Bruslju, 30. september 2010

Na kratko: zavezujoč cilj je potreben, ker – kot evropski komisar sam priznava – cilji, ki niso zavezujoči, zelo verjetno tudi ne bodo doseženi. Medtem ko drži, da cilj sam po sebi ni najboljša rešitev, da se morajo za izboljšanje energetske učinkovitosti in porabe spejeti določeni ukrepi, ne pa le cilji, veliko deležnikov trdi, da je spodbuda zavezujočega cilja tista, ki bo zagotovila ukrepe, ki bodo učinkovito izvedeni.

Kot vidimo bo EU dosegla le polovico cilja, kljub temu, da je sprejet ves sveženj energetskega politik (glej Okvir), stanje pa bi bilo še veliko slabše, če se ne bi zaradi recesije zmanjšale ekonomske dejavnosti. Dejstvo je, da bodo sprejete politike verjetno prinesle le tretjino prihrankov, ki so ocenjeni kot ekonomsko izvedljivi²³. Presoja iz finančnega vidika je podobna: poleg svoje zakonodaje za učinkovito rabo energije EU vlaga milijarde evrov iz evropskih skladov v projekte varčevanja z energijo, neodvisne študije²⁴ pa ugotavljajo, da se samo delček teh sredstev v resnici troši za projekte in da je monitoring rezultatov nezadosten.

Zakonodaja EU za energetske učinkovitost

EU zakonodaja, ki se neposredno nanaša na energetske učinkovitost stavb, prometa, naprav ter na proizvajalce avtomobilov, vpliva na okoli 90 % porabe energije v EU²⁵ in sicer z uveljavljanjem minimalnih standardov za učinkovitost delovanja in procesov ter z obveznostmi nadzora ter poročanja.

Na področju stavb Direktiva o energetske učinkovitosti stavb zahteva uveljavljanje standardov energetske učinkovitosti in certifikatov ter določa načrt prehoda na stavbe z ničelno porabo energije.

Gospodinske in industrijske naprave pokrivata Direktiva o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovane izdelke, povezanih z energijo in Direktiva o navajanju porabe energije, ki ima

ta kot cilj postaviti trg na pot proti bolj učinkovitim izdelkom in pokrivata področje gospodinskih in industrijskih naprav.

V sektorju prometa učinkovito rabo energije zagotavljajo uredbe o ciljnih izpustih CO₂ iz avtomobilov in lahkih gospodarskih vozil ter o označevanju pnevmatik.

Druge direktive imajo širši obseg in ciljajo na varčevanje z energijo na strani uporabnikov (Direktiva o učinkovitosti končne rabe energije, ki zahteva uveljavljanje državnih ciljev za prihranke energije) ali na področju proizvodnje električne energije in industrije (trgovanje z izpusti, Direktiva o obnovljivih virih energije).

²³ “Energy Savings 2020” (Ecofys / Fraunhofer), September 2010.

²⁴ CEE Bankwatch.

²⁵ idem opomba 20.

Trenutno nista izpolnjena dva pogoja za učinkovitost EU politik za varčevanje z energijo:

- zaveza in odgovornost pristojnih organov: v široki paleti obstoječih predpisov in uredb so odgovornosti izjemno prepletene in posledica je nizka ambicioznost zakonodaje in neizvajanje le-te;
- koherenca in komplementarnost zakonodaje: pomanjkanje trdnega okvirja za različno zakonodajo EU vodi do lukenj in prekrivanj, katerih posledica je spet nizka ambicioznost in negotovost na trgu.

Zakonsko zavezujoč cilj za varčno rabo energije je potrebna dopolnitev obstoječega političnega okvirja, ki bi lahko rešil navedene probleme. Zavezujoč cilj namreč pomeni zavezo in odgovornost ter služi kot močno merilo uspešnosti doseženega napredka pri implementaciji. Odgovornost za doseganje zavezujočega cilja lahko spodbudi večje ambicije pri izdelavi okvirja za energetske učinkovitost v EU (glej Okvir), večje investiranje človeških in finančnih virov v varčevanje z energijo in dobro premišljeno mobilizacijo ter razdelitev odgovornosti med široko paleto akterjev za energetske učinkovitost.

Postaviti energetske učinkovitost kot prioriteto bi pomagalo zagotoviti tudi bolj strateški in celovit pristop k celotni energetske politiki. Zaradi lukenj v zakonodaji in pomanjkanja celovitnega pristopa, nekaterih ukrepov za varčno rabo energije ne pokriva noben del zakonodaje za energetske učinkovitost²⁶. Trenutno niti oddelki za učinkovito rabo in obnovljive vire niso dobro usklajeni²⁷.

Druga velika prednost obvezujočega cilja je, da dolgoročno zagotavlja gotovost reguliranja, kar spodbuja javne in privatne investicije. Na področju obnovljivih virov energije je gotovost zavezujočega cilja spodbudila nastajanje zagotovljenih odkupnih cen, ki dajejo velikim in majhnim investitorjem zagotovilo. Ko je cilj postal zavezujoč, je postal napredek na področju obnovljivih virov energije opazen.

Evropska komisija predlaga gradnjo energetske infrastrukture EU za 2020 na predpostavki, da bodo cilji glede obnovljivih virov in zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov doseženi, medtem ko bo cilj energetskega varčevanja za polovico zgrešen²⁸. Na vprašanje, zakaj je za različne cilje vzela različne predpostavke, je Komisija razložila, da so trenutni ukrepi nezadostni za doseganje treh ciljev (EU izhodiščni scenarij 2009), toda da domneva, da bodo tisti cilji, ki so zavezujoči, kljub temu doseženi (EU referenčni scenarij 2009)²⁹.

To je verjetno najboljša razlaga, da so zavezujoči cilji ključnega pomena, saj zgradijo zaupanje, da bodo ukrepi za doseganje cilja sprejeti³⁰. Vidimo, da zavezujoči cilji s tem, da pošiljajo močan političen signal, ustvarijo ugodno okolje za načrtovanje, medtem ko nezavezujoči cilji lahko vodijo k nasprotnemu in postanejo uničujoči sami zase.

²⁶ Direktiva o energetskih storitvah ne pokriva končne rabe električne energije instalacij, ki so vključene v shemo trgovanja z izpusti. Vendar ker te naprave niso del samega industrijskega procesa, tudi ne padejo pod zaveze sheme trgovanja z emisijami. Posledično bo upravljalec cementnih tovarn dobil spodbudo za povečanje učinkovitosti proizvodnje, ne bo pa dobil nobene spodbude za izboljšanje energetske učinkovitosti ogrevanja, hlajenja ali razsvetljave v njegovih prostorih.

²⁷ Energetska poraba in prihranki v EU. Primerjava napovedi in ambicij. Stefan Scheuer. 14. december 2010.

²⁸ Spremljajoča ocena za komunikacijo Evropske komisije 'Prioritete za energetske infrastrukture za 2020 in naprej – načrt za integrirano evropsko energetske omrežje', november 2010.

²⁹ Odgovor P-9136/10EN na pisno vprašanje P-9136/2010 evropske poslanke Fione Hall, november 2010.

³⁰ Na osnovi argumenta za varnost investitorjev je European Private Equity & Venture Capital Association izdelala poročilo v novembru 2010, s katerim poziva k zavezujočemu cilju za energetske učinkovitost (Bringing the Chasm, EVCA, november 2010).

Ogrevanje in hlajenje v stavbah

Energija za ogrevanje in hlajenje v stavbah predstavlja več kot četrtno celotne evropske rabe energije. Če bi uporabljali najboljše tehnologije, ki so že razpoložljive na trgu, bi lahko zmanjšali porabo te energije za 80 %.

V EU so v veljavi trije relevantni deli zakonodaje, ki naslavlja porabo energije v stavbah. Direktiva o učinkoviti rabi energije v stavbah zahteva od držav članic, da vzpostavijo postopke za izboljšanje celotne energetske učinkovitosti stavb. Direktiva o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo (ekodizajn), določa minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti izdelkov, vključno z napravami za ogrevanje in hlajenje. Direktiva o navajanju porabe energije in drugih virov gospodinjstev s pomočjo nalepk

in standardiziranih podatkov o izdelku pomaga uporabnikom izbrati najbolj energetsko učinkovit izdelek.

Problem je v tem, da našete direktive ne vsebujejo ciljev, rokov in strogega nadzora. Potreben bi bil merljiv cilj, ki bi vodil izvajanje teh direktiv, in bi zagotovil največjo raven ambicije za zavezo in delitev odgovornosti za doseganje energetskih prihrankov.

Ker pa zavezujoči cilj manjka, posamezni interesi podjetij nižajo raven ambicioznosti. Veliko priložnosti za prihranke se tako izgubi. Tipičen primer so načrtovani standardi za kotle in grelce vode, ki naj bi bili sprejeti v okviru direktive za ekodizajn v letu 2011. Trenutna raven zahtev za standarde je zelo nizka in brez pritiska za doseganje določenih prihrankov energije, je malo verjetno, da bodo države članice, ki so (skupaj z evropskim parlamentom) odgovorne za sprejem zakonodaje, spodbujale sprejemanje strožjih standardov.

7. ALI NI VARČEVANJE Z ENERGIJO STVAR DRŽAV ČLANIC, NE PA EU?

“V skladu z načelom subsidiarnosti Unija deluje na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, le, če in v kolikor države članice ciljev predlaganih ukrepov ne morejo zadovoljivo doseči na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, temveč se zaradi obsega ali učinkov predlaganih ukrepov lažje dosežejo na ravni Unije.³¹”

Nasprotniki zavezujočega cilja so uporabili načelo subsidiarnosti kot argument proti še eni intervenciji EU. Toda stanje, ki ga branijo (ukrepanje brez resnega cilja), je v resnici v popolnem nasprotju z načelom subsidiarnosti!

V skladu s tem načelom se morajo odločitve sprejemati kolikor je mogoče blizu državljanom, EU pa ukrepa le, če države članice same ne morejo zagotoviti doseganja političnih ciljev. To pomeni, da bi EU morala najprej določiti cilje za države članice, nato pa sprejeti ukrepe, potrebne za doseganje cilja, ki jih države članice ne morejo učinkovito izpeljati same.

Implementacija ukrepov za energetske učinkovitost vključuje veliko različnih vrst akterjev in zahteva veliko majhnih ukrepov. Najbolj pomembni ravni pri določanju pravil in vodenju finančne podpore sta ponavadi regionalna in lokalna raven.

EU naj ne ureja podrobneje te mikro-ekonomske ravni, temveč naj raje postavi cilj na vrh politične arhitekture in jo s tem izpopolni in izboljša.

Primer energetske učinkovitosti stavb

Sektor stavb pokriva velik del potenciala EU za energetske prihranke: dobro izolirane stene in strehe, dvojno ali trojno zastekljena okna ali bolj učinkoviti in primerni ogrevalni sistemi lahko dramatično zmanjšajo rabo energije v stavbah.

Vendar pa smo še daleč stran od tega, da bi bil ta veliki potencial izčrpan. Da bi ga lahko izčrpali, kljub vsem oviram (relativno visoki investicijski stroški, nejasna razmerja med lastniki in najemniki, predimenzionirani kotli zaradi nezadostne ozaveščenosti in tako dalje), so potrebni bolj učinkoviti regulativni posegi. Vprašanje je, kakšne oblike naj bodo regulativni posegi.

Vsaka država ima gradbene predpise, ki določajo minimalne standarde učinkovitosti ter pogoje prenove stavb. Glede na razno-

likost geografskih in klimatskih pogojev v Evropi, na različne življenske pogoje in arhitekturne značilnosti v različnih državah, ni realistično pričakovati, da bomo ustvarili en model predpisov, ki bi bil primeren za celo Evropo. To izključi možnost skupnih gradbenih predpisov, ki bi določali standarde za celo EU. Če bi hoteli zajeti vse različne situacije, bi bila kompleksnost predpisov neskončna in bi povzročala pravno negotovost.

Vseeno je potrebno zagotoviti najvišjo možno ambicioznost vseh evropskih gradbenih predpisov, da bi lahko izkoristili obstoječi potencial za zmanjšanje rabe energije. Skupne usklajene smernice lahko k temu prispevajo, ni pa zagotovila, da bodo upoštevane.

Tukaj lahko odigrajo pomembno vlogo cilji EU. Cilji namreč vsem državam članicam povedo, kakšna je potrebna raven ambicioznosti, obenem pa omogočijo državam svobodo pri oblikovanju svojih shem in ukrepov.

³¹ Člen 5.3 Pogodbe o ustanovitvi Evropske unije.

8. ZAKAJ SE TRUDITI S PROMOCIJO ENERGETSKE UČINKOVITOSTI? ČE JE TAKO ČUDOVITA, BO TAKO ALI TAKO ZAGOTOVLJENA.

Na žalost je težko spremeniti stare navade, še posebej, če pomeni narediti pametnejše odločitve plavanje proti toku. Pričakovali bi, da bi možnost zmanjšanja računov za energijo in povečanja udobja spodbudila uporabnike, da bi se proaktivno zanimali za ukrepe zmanjšanja porabe energije, vendar dokazi kažejo, da tržno povpraševanje ne zagotavlja avtomatično tudi energetske učinkovitosti.

Eden od ključnih razlogov za to je cena energije, ki ne vključuje resničnih družbenih in okoljskih stroškov. Razen tega ne razlikujemo med 'potrebno' in 'luksuzno' rabo: medtem ko stroški za energijo predstavljajo velik del proračuna v gospodinjstvih z nizkimi dohodki, predstavljajo le obrobne stroške za bogatejša gospodinjstva, ki imajo zaradi tega le majhno motivacijo za zmanjšanje svoje – veliko večje – rabe energije. Podobno velja za podjetja: izdatki za energijo pogosto niso dosti velik del njihovih stroškov, da bi energetski učinkovitosti namenili resno pozornost.

Nadaljnja težava je v tem, da čeprav največji del investicij v energetske prihranke prinese zmanjšanje stroškov, velikokrat že po kratkem času, ostanejo investicijski stroški velika ovira za številne lastnike hiš, podjetij ali javno upravo. Uporabniki energije, ki se odločijo za investicijo v npr. nakup novih naprav ali obnovo hiše, bodo pogosto svojo odločitev naredili glede na začetno ceno investicije, ne pa glede na celo življenjsko dobo investicije. Čeprav se povsod po Evropi uvajajo informacijski programi in finančne spodbude (posojila in subvencije), so še vedno premalo znani ali nezadostni, glede na zelo različne situacije in akterje.

Okvir: Tipične časovnice za povračilo investicije

Ukrep	Tipična povračilna časovnica (leta)
Nadomestitev starega kotla z novim učinkovitim kondenzacijskim kotlom ³²	6
Menjava neučinkovitih žarnic z učinkovitejšimi sijalkami ³³	2-3
Izolacija fasade ³⁴	10
Vgradnja sobnega termostata in znižanje temperature za 1 stopinjo ³⁵	1

Problem postane še večji, če uporabnik energije plača račun, ni pa lastnik hiše. V takšnih situacijah ni neposredne spodbude lastnika k uvajanju ukrepov varčevanja z energijo.

Niso pa v igri samo stroškovne ovire, saj se uporabniki, podjetja in lokalne oblasti velikokrat ne zavedajo možnosti ukrepov za energetske učinkovitost, razen tega pa jih od ukrepov pogosto

³² Energetski prihranki v praksi: potencial in izvajanje Direktive o ekodizajnu. Cool products for a cool planet, december 2010.

³³ ibid.

³⁴ Grobovšek: Zmanjšanje rabe energije za ogrevanje v obstoječih stavbah (<http://gcs.gi-zrmk.si/Svetovanje/Clanki/Grobovsek/PT238.htm>).

³⁵ ibid.

odvrnejo domnevne težave njihovega izvajanja. Pogosto je težko najti najučinkovitejše izdelke ali storitve: danes izbira 'pravega' izdelka ali storitve uporabnike daleč preveč obremeni z raziskovanjem, iskanjem in primerjanjem.

Pravni okviri, takšni kot so danes, še vedno niso dovolj strogi in koherentni, da bi spodbujali trg, nagradili nakup energetske učinkovitih izdelkov in storitev ali imeli resničen vpliv na cene energije.

Primer gospodinjskih aparatov

V decembru 2010 so okoljske organizacije³⁶ objavile študijo, ki kaže, da uporabniki z nakupom energetske najučinkovitejših izdelkov na trgu zmanjšajo svojo porabo energije in obenem prihranijo denar. To je v nasprotju z običajnim prepričanjem, da so najbolj učinkoviti izdelki predragi. Študija razen tega opozarja, da je direktiva o ekodizajnu,

ki določa minimalne zahteve energetske učinkovitosti izdelkov, daleč prešibka, da bi pospeševala trg učinkovitih izdelkov.

Za spodbujanje pravilnega delovanja trga je potrebna močna politična usmeritev. Da bi spodbudili velike investicije, ki so potrebne za prodor energetske učinkovitih izdelkov in energetske obnovo stavb, je potrebno ambicioznost nacionalne in evropske zakonodaje in shem za financiranje preprosto povečati.

³⁶Energetski prihranki v praksi: potencial in izvajanje Direktive o ekodizajnu. Cool products for a cool planet, december 2010.

9. ZAKAJ BI SE KATERIKOLI POLITIK UKVARJAL Z NEČEM, KAR JE TAKO NEPRIVLAČNO, KOT SO ENERGETSKI PRIHRANKI?

Privlačnost varčevanja z energijo bi morala biti očitna za preudarne politike in države članice EU. Energetski prihranki ustvarjajo delovna mesta in prispevajo k socialnim ciljem s toplejšimi in udobnejšimi domovi, zmanjšanim računom za energijo in zmanjšanjem energetske revščine³⁷. Iz vidika oskrbe z energijo bi doseganje cilja EU za 20 % zmanjšanja rabe energije, predvsem preko stroškovno učinkovitih ukrepov, ustvarilo tolikšno količino 'negawatov' oz. prihranjene energije, da bi bila enakovredna gradnji 15 velikanskih plinovodov enake vrste, kot je 8 milijard evrov vredni t.i. projekt Nabucco³⁸. Tovrstna oskrba z energijo bi imela to prednost, da ne bi bila odvisna od zunanjih pritiskov, ki so povezani z globalnim geopolitičnim kontekstom. Povprečni vračilni časi ukrepov varčevanja z energijo so bistveno krajši kot pri obnovljivi energiji. Investicije v energetske učinkovitost lahko prinesejo dvakrat več glede zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov³⁹, kot vložki v razvoj in zmogljivost obnovljive energije.

Energetska učinkovitost je politično področje, kjer lahko samo pridobimo. Niti za energetska podjetja, za katera bi lahko mislili, da bodo trpela zaradi manjših poslov, ni nujno, da postanejo poraženci. Na liberaliziranih trgih so dobički bolj posledica tega, da je podjetje uspešno privabilo in ohranilo lojalno bazo odjemalcev, kot pa povečanja obsega prodane energije po odjemalcu. Eden izmed najboljših načinov za ustvarjanje lojalnih odjemalcev je ponudba privlačnega paketa – od spremenljivih cen, do pametnega merjenja in ukrepov izboljšanja energetske učinkovitosti, ki jim bodo omogočali varčevati pri denarju. Področje energetskih storitev ponuja tudi celo paleto novih potencialnih možnosti za davčne prihodke in dobičke, ki bi lahko nadomestili izpad prihodkov zaradi nižje prodaje energije⁴⁰. Ta paleta bi bila tudi bolj trajnostna. Če temu dodamo še znižanje javnih stroškov zaradi znižanih zdravstvenih stroškov, okoljskih stroškov in stroškov uvoza energije, je premik k varčevanju z energijo lahko zelo privlačna opcija.

“Učinkovita raba energije je kot materinstvo in jabolčna pita – vsi ju imajo radi!”

Marie Donnelly, direktorica za učinkovito rabo energije, Generalni direktorat za energetiko – Evropska komisija, ob objavi Študije prihrankov energije 2020, septembra 2010

Ne moremo zanikati, da je področje varčevanja z energijo izzivalno politično področje. Če kot primer vzamemo stavbe: v EU obstaja več kot 200 milijonov gospodinjstev ter še nekaj milijonov javnih in poslovnih stavb. Da bi obnovili vse te, pomeni soočiti se z milijoni lastnikov, najemnikov, podjetij in javnih oblasti na vseh mogočih ravneh in v različnih okoliščinah. Potrebujemo primerno usposobljene strokovnjake s področja energetskega svetovanja, arhitekture, gradbeništva in montaže, ki pa jih trenutno primanjkuje. Za rešitev vseh teh problemov so potrebne dobro premišljene politike združevanja, podpor, informacij in zavez – in zatem učinkovita implementacija, navzdol po verigi odločanja.

Priložnosti so velike, ovire raznolike, rešitve za problem pa številčne: načrtovanje velikega potenciala EU pomeni iskanje po meri ustvarjenih, finančno podprtih rešitev za sektorje gradbeništva, transporta, industrije, dobave energije ter proizvodnje gospodinjstevskih aparatov. Ravno zato morajo politični odločevalci tem problemom nameniti posebno pozornost. Tehnologije in prakse za premagovanje teh ovir že obstajajo: prišel je čas, da najdemo pravi, ambiciozen in učinkovit okvir, s pomočjo katerega jih lahko prenesemo po celotni Evropski uniji.

Varčevanje energije mogoče ni tako glamurozno in spektakularno, kot nove elektrarne in plinovodi, toda za politične odločevalce, ki bodo uspeli vpeljati prave politične okvirje, so potencialne nagrade v obliki denarja, delovnih mest, energetske varnosti, zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov - in mogoče tudi ugleda - velikanske.

³⁷ Za 1 EUR, ki ga vložimo v energetske učinkovitost, dobimo 0,42 EUR prihranka v zdravstvenih stroških (prispevek Cecodhasa v podnebno konferenco ZN v Kopenhavnu).

³⁸ Poročilo Evropskega parlamenta o reviziji Akcijskega načrta za energetske učinkovitost (2010/2107(INI)), 15. december 2010.

³⁹ Vir: Fraunhofer ISI.

⁴⁰ Na Poljskem je Ministrstvo za finance zahtevalo od Ministrstva za ekonomijo, da dokažejo, da bodo davčni prihodki iz implementacije Zakona o energetske učinkovitosti vsaj povrnili izgubljene prihodke zaradi zmanjšane prodaje energije (zasebni pogovor, november 2010).

VIRI FOTOGRAFIJ

NASLOVNICA ©] [ICKR.COM/EDUARDOMINEO](https://www.ickr.com/eduardomineo)

STRAN 4 ©] [ICKR.COM/H.KOPPDELANEY](https://www.ickr.com/h.koppdelaney)

STRAN 7 ©] [ICKR.COM/ SWISSCAN](https://www.ickr.com/swisscan)

STRAN 14 ©] [ICKR.COM/LAWRENCE BERKELEY NATIONAL
LABORATORY](https://www.ickr.com/lawrence-berkeley-national-laboratory)

STRAN 18 ©] [ICKR.COM/WEBADVANTAGE.NET](https://www.ickr.com/webadvantage.net)

STRAN 21 ©] [ICKR.COM/HELLO SIMON SWATMAN](https://www.ickr.com/hello-simon-swatman)

STRAN 23 ©] [ICKR.COM/DIOGO MARTINS](https://www.ickr.com/diogo-martins)

O nas

Climate Action Network Europe (CAN-E)

je prepoznan kot vodilna evropska mreža na področju podnebnih sprememb in energije. CAN-E z 129 člani v 25 evropskih državah dela v smeri preprečevanja nevarnih podnebnih sprememb in promocije trajnostne energetske in okoljske politike v Evropi.

The Climate Action Network (CAN)

je svetovna mreža z več kot 365 nevladnih organizacij, ki promovirajo vladna, poslovna in posameznikova dejanja za omejevanje podnebnih sprememb na okoljsko sprejemljivo raven. CAN temelji na zaupanju, odprtosti in demokraciji. Vizija CAN je svet, ki aktivno poskuša zaščititi podnebje na način, da promovira enakost in socialno pravičnost med ljudmi, trajnosten razvoj skupnosti in zaščito svetovnega okolja. CAN združuje delo za takšen svet. Poslanstvo CAN je podpirati in opolnomočiti organizacije civilne družbe za vplivanje na oblikovanje in razvoj učinkovite globalne strategije za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov in zagotavljanje implementacije le-te na mednarodni, nacionalni in lokalni ravni s promocijo enakosti in trajnostnega razvoja.

Focus, društvo za sonaraven razvoj (Slovenija)

je prostovoljno, samostojno, nevladno in nepridobitno združenje fizičnih oseb. Dejavnosti Focusa obsegajo: organiziranje okroglih miz in delavnic, izvajanje projektov, ozaveščanje javnosti, sodelovanje s podobno usmerjenimi društvi in organizacijami, vlado, vladnimi in lokalnimi ustanovami, podjetji in mediji, spremljanje in analiziranje dogajanj na področju varstva okolja, vključevanje javnosti v procese odločanja in druge aktivnosti, ki bi lahko prispevale k doseganju namena društva Focus.

Climate Action Network-Europe
Rue d'Edimbourg 26, 1050 Bruselj, Belgija
www.caneurope.org

Focus, društvo za sonaraven razvoj
Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana, Slovenija
www.focus.si
info@focus.si